

Nota: Het vooronderzoek aan de Wijnendalestraat te Torhout

Annelies De Raymaeker

**Tienen, 2018
Studiebureau Archeologie bvba**

1.1 Beschrijvend gedeelte

Projectcode:	2017 A 14
Erkend archeoloog:	Annelies De Raymaeker OE/ERK/Archeoloog/2016/00148; Studiebureau Archeologie bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00002
Locatie:	Torhout, Aatrijke en Ichtegem, Wijnendalestraat (fig. 1.1 en 1.2) Bounding box: punt 1: x= 59160, y= 199062 punt 2: x= 59279, y= 199231 Torhout, Afd. 4, Sectie D, percelen 1824L9, 1824W9, 1824H9, 1824V6, 2266T en 2266D2 (fig. 1.3) Nb: Voor deze archeologienota wordt een onderscheid gemaakt tussen het (kadastrale) <i>projectgebied</i> en het effectieve <i>vergunningsgebied</i> . Enkel het vergunningsgebied is voor deze archeologienota het onderwerp van studie. Het onderscheid is op de kaarten steeds visueel aangegeven.
Periode uitvoering:	2 – 6 januari 2017
Relevante termen:	Bureauonderzoek, zandstreek en (zand)leemstreek, buiten archeologisch gebied.
Verstoorde zones:	Het terrein is momenteel deels in gebruik als weiland of akkerland en deels bebouwd. Er bevinden zich tevens bomen.

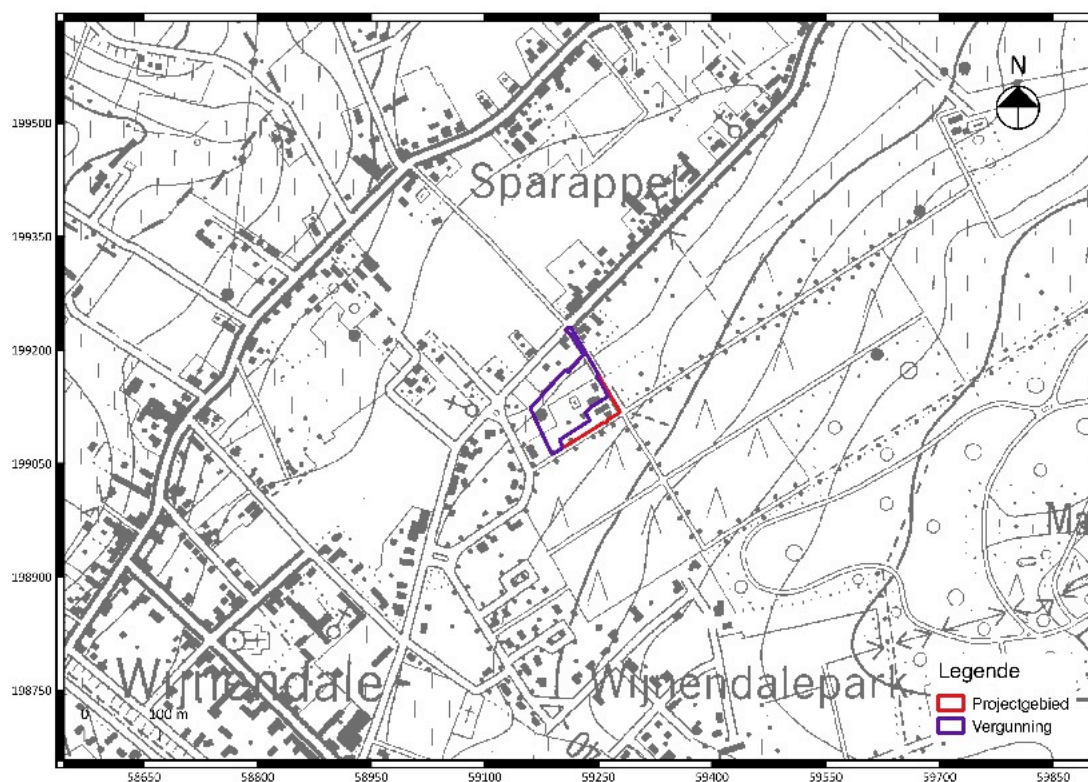

Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied (©Databank Ondergrond Vlaanderen).

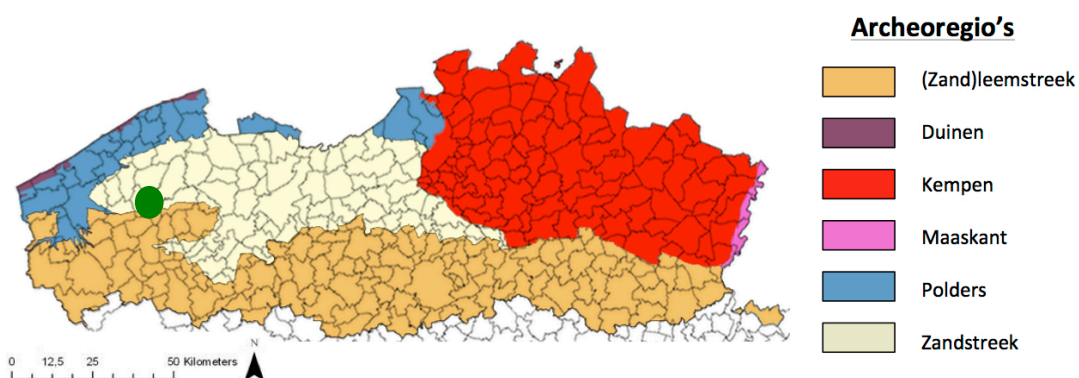

Fig. 1.2: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's¹.

¹ <https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

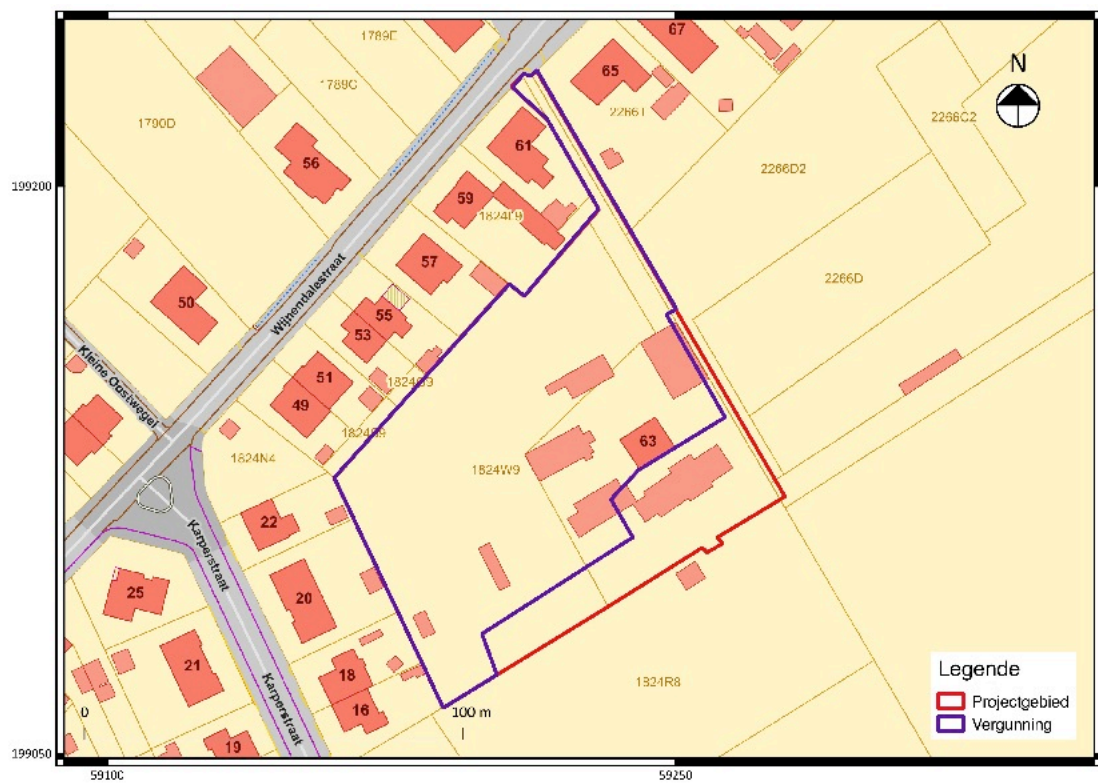

Fig. 1.3: Uittreksel van het kadastrale plan met situering van het projectgebied (©CADGIS).

Fig. 1.4: Detail uit de luchtfoto van 2016 met aanduiding van het projectgebied.

1.2 Synthese en advies archeologienota in uitgesteld traject

Studiebureau Archeologie bvba heeft in januari 2017 een archeologienota (ID 2198) geschreven naar aanleiding van de verkavelingsaanvraag aan de Wijnendalestraat te Torhout (fig. 1.1)². Het gaat om een terrein met een oppervlakte van 8.387 m² en is momenteel deels deels bebouwd en deels in gebruik als tuin en weiland. Op de luchtfoto (fig. 1.4) is te zien dat er zich 10 gebouwen op het terrein bevinden met daarrond een tuin. Om deze gebouwen te bereiken, is er aan de oostelijke perceelgrens een weg aangelegd. De archeologienota bestond enkel uit een bureauonderzoek. De geadviseerde werkzaamheden (archeologisch vooronderzoek) dienden in uitgesteld traject uitgevoerd te worden omdat het terrein nog vrijgemaakt moest worden.

Onderstaande synthese komt integraal uit het bureauonderzoek van de betreffende archeologienota:

Het projectgebied bevindt zich ten noordwesten van de huidige kern van Torhout. Het maakt deel uit van een regio waar in het verleden zeer weinig archeologische vondsten werden aangetroffen en archeologische (voor)onderzoeken werden uitgevoerd. Dit is vermoedelijk grotendeels ten gevolge van het ontbreken aan grootschalige archeologische inventarisaties.

Landschappelijk en bodemkundig gezien ligt het projectgebied op een interessante locatie. Op basis van de quartair geologische kaart kan afgeleid worden dat de regio bedekt werd door eolische dekzanden die werden aangevoerd en afgezet door noordwestenwinden. Deze dekzanden hebben mogelijk een oudere paleobodem afgedekt, waardoor de kans op een goede bewaring van archeologische sites hoger is. Bodemkundig is het projectgebied gekarteerd op een matig natte zandgrond met en zonder profielontwikkeling (wZdP) en een matig natte lemige zandgrond met verbrokkelde humus en/of ijzer B horizont. Deze laatste bodem is een Postpodzol, wat eveneens een aanwijzing is van een mogelijk goed bewaarde paleobodem. Topografisch gezien ligt het terrein op de zuidelijke flank van een heuvelrug, in de buurt van water, wat een gunstige locatie is voor menselijke aanwezigheid in het verleden. De aanwezigheid van eolische zanden kunnen een afdekking betekenen van een eventueel aanwezige prehistorische artefactensites.

Op de Centrale Archeologische Inventaris (CAI, fig. 1.27) wordt ter hoogte van het projectgebied de Slag bij Wijnendale gesitueerd. Deze veldslag, deel van de Spaanse Successieoorlog, werd in 1708 uitgevochten.

Op het historisch kaartmateriaal is te zien dat het projectgebied lange tijd onbebouwd was en in gebruik genomen was als akkerland. Pas op de luchtfoto van 1971 is er voor het eerst een gebouw te zien op het terrein en neemt de bebouwing zowel op het terrein als in de omgeving toe in de laatste decennia.

Op basis van de bodemkundige en landschappelijke ligging kan er een verwachting geformuleerd worden voor archeologische sites vanaf de steentijd tot en met de volle middeleeuwen. Het projectgebied ligt op de rand van een plateau en de regio werd afgedekt door eolische dekzanden. Mogelijk werd hierdoor een oudere paleobodem afgedekt, waardoor de kans op een goede bewaring van archeologische sites hoger is. Ook de aanwezigheid van een Postpodzol is een aanwijzing voor een mogelijk aanwezige paleobodem. Hierdoor is de verwachting voor steentijd artefactensites ook hoger. De verwachting voor de late middeleeuwen is eerder laag aangezien er zich toen geen gebouwen

² De Raymaecker & Dockx 2017.

bevonden op het terrein. Mogelijk kunnen er resten aangetroffen worden van de veldslag bij Wijnendale (1708).

Verder bouwend op de informatie uit het bureauonderzoek werd archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd:

Vervolgonderzoek zonder ingreep in de bodem.

Landschappelijke boringen	Ja	Om in eerste instantie de aardkundige opbouw, de ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en de waterstand op het terrein na te gaan wordt een landschappelijk booronderzoek (Code van Goede Praktijk (CGP) 7.3.2) geadviseerd. Deze methode wordt gekozen omdat ze toelaat met een minimale (verstorende) impact in de bodem de gegevens van de bodemkaart, het voorkomen van een mogelijk bewaarde paleobodem (podzol) te toetsen. De aard en bewaring van de bodemopbouw is bepalend voor de verdere strategie.
Landschappelijke profielputten	Nee	Ondanks de indicatie van een paleobodem wordt er niet geopteerd om landschappelijke profielputten te graven. Landschappelijke boringen kunnen voldoende aantonen of er sprake is van een bewaarde paleobodem en hebben een kleinere impact op de bewaring van eventuele archeologische vondsten- en sporensites. Dergelijk onderzoek is niet nuttig en schadelijk voor eventuele archeologische sites.
Geofysisch onderzoek	Nee	Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Ook dient er op gewezen te worden dat vooral grote en specifieke sporen opgemerkt worden tijdens dit soort onderzoek. Kleinere sporen die mogelijk deel uit maken van een plattegrond worden al sneller niet opgemerkt. Ook dient na de uitvoering van geofysisch onderzoek steeds verder onderzoek met ingreep in de bodem plaats te vinden om de aard van de aangetroffen anomalieën te verifiëren. Dergelijk onderzoek is niet nuttig en niet noodzakelijk.
Veldkartering & metaaldetectie	Ja	Ter hoogte van het projectgebied wordt de slag bij Wijnendale (1708) gesitueerd. Mogelijk kunnen hiervan resten worden aangetroffen. Het noordelijke deel van het projectgebied, dat momenteel in gebruik is als akkerland, kan onderzocht worden door middel van een veldprospectie om eventuele overblijfselen van

Nota: Het vooronderzoek aan de Wijnendalestraat te Torhout

		de Slag van Wijnendale op te merken. Het overige gedeelte van het projectgebied is bebouwd en in gebruik als tuin. Hier zal deze methode geen meerwaarde bieden. Daarnaast kan er een metaaldetectie uitgevoerd worden om <i>archaeologica</i> te vinden. Dit kan in principe over het gehele projectgebied uitgevoerd worden.
--	--	--

Vooronderzoek met ingreep in de bodem.

Methode	Opportuin	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	Ja	Indien bij het landschappelijk booronderzoek resten van een paleobodem worden aangetroffen, wordt overgegaan tot een verkennend archeologisch booronderzoek (conform de CGP 8.4). dit heeft als doel het opsporen van archeologische artefactensites. Indien geen paleobodem wordt aangetroffen, dient dit onderzoek niet te worden uitgevoerd.
Waarderend archeologisch booronderzoek	Ja	Indien tijdens het verkennend archeologisch booronderzoek artefacten worden aangetroffen, wordt overgegaan tot deze methode. Deze methode heeft als doel een reeds opgespoorde site door middel van boringen te evalueren en tot een afbakening in ruimte van de aangetroffen site te komen.
Proefputten in functie van steentijd artefactensites	Ja	Indien er tijdens het waarderend archeologisch booronderzoek indicaties zijn van bewaarde steentijd artefactensites, kan er getracht worden om via proefputten een beter zicht te krijgen op de bewaring en omvang van deze sites om zo een beter inzicht te krijgen in de benodigde doel- en vraagstelling voor een toekomstige opgraving of in situ bewaring. Dergelijk onderzoek is mogelijk nuttig en noodzakelijk.
Proefsleuven en/of proefputten	Ja	Indien uit alle bovenstaande onderzoeken blijkt dat er een mogelijk intact archeologisch vlak aanwezig is, dienen proefsleuven getrokken te worden over het gehele onderzoeksgebied. Om beter ruimtelijk inzicht toe te laten is het nodig een groter percentage van het terrein (12,5%) te onderzoeken dan de voorgaande onderzoeksmethoden, wat resulteert in een grotere schadelijke impact op het bodemarchief. Deze methode is echter niet overdreven schadelijk te noemen. Ondanks de grotere schadelijke impact op het bodemarchief is deze onderzoeksmethode nodig om verdere uitspraken te kunnen doen over de aanwezigheid van een archeologische site op het terrein.

Bibliografie

Literatuur

DE RAYMAEKER A. & DOCKX C. 2017: *Archeologienota: het archeologisch bureauonderzoek aan de Wijnendalestraat te Torhout*, Kessel-Lo.

Websites

<https://cai.onroerenderfgoed.be>

www.agiv.be

www.cartesius.be

www.dov.vlaanderen.be

www.geoportaal.be

www.geopunt.be